

Geofysik 5: kursus i geodæsi og geostatistik, blok 4, 2009 (Udkast 3 marts 2009).

Carl Christian Tscherning, NBI

Martin Veicherts, NBI

Om kurset

Formålet med kurset er at formidle **et grundlæggende kendskab til geodæsi og geostatistik.**

Indenfor geodæsi vil vi beskæftige os med bl.a.

- referencesystemer og referencerammer
- kort og kortprojektioner
- klassiske og moderne måleinstrumenter
- tyngdefeltets opmåling og modellering
- brug af satellitter til positionering (GPS o.lign.)
- brug af satellitter til tyngdefeltsbestemmelse
- specielle danske forhold (kortprojektioner og geodætiske net)
- Indenfor geostatistik vil hovedvægten ligge på
- geodætiske anvendelser af mindste kvadraters metode
- statistisk beskrivelse af tyngdefeltet
- tyngdefeltsprediktion
- anvendelse af orthogonaltransformationer

Kurset afholdes som en kombination af forelæsninger, gæsteforelæsninger, regneøvelser, studiebesøg og feltøvelser.

Forelæsninger, gæsteforelæsninger og regneøvelser foregår i Rockefellerbygningen, auditoriet + lokale RF061 og/eller RF085. Undervisningen starter i uge 17 og slutter i uge 23.

Eksamen ligger den 22. juni.

Undervisningslokalet RF061/RF085 er størrelsesmæssigt i underkanten for holdstørrelsen i år, så det kan være at den planlagte struktur med kombinerede forelæsninger og øvelser må modificeres. Det vil dog være hensigtsmæssigt (da kurset i vid udstrækning er baseret på kombination af teori og praksis) så vi forsøger i første omgang at få tingene til at glide i den planlagte form.

Undervisere

Størstedelen af undervisningen varetages af Carl Christian Tscherning og Martin Veicherts (NBI). Desuden medvirker gæsteforelæserne Thomas Knudsen (KMS) og S. Abbas Khan og Ole B. Andersen (begge fra DTU-space). Louise Sandberg (MSS) vil assistere med øvelser.

Litteratur

Den primære lærebog er Wolfgang Torge: Geodesy (3rd ed.), 2001. Derudover benyttes et notesæt og et øvelseshæfte af Carl Christian Tscherning og en række geostatistiske noter af Allan Aasbjerg Nielsen.

Forelæsninger og øvelser

(i oversigten herunder benyttes forkortelserne CCT for Carl Christian Tscherning, MV for Martin

Veicherts)

Uge 17. Mandag 20. april: Generel indledning, vigtige matematiske hjælpemidler, enheder

Torge pp. 1–17, 91–102

Noter kap. 1

Introduktion til kommandolinjebrugergrænsefladen i Unix/Linux og til Geofysisk Afdelings EDB-systemer. Kort introduktion til kortplottingsprogrampakken GMT.

CCT

Uge 17. Torsdag 23. april: Kartesiske og geografiske koordinater.

Topografiske kort og kortprojektioner. Noter kap. 2

Øvelse 1: Transformation fra kugle til kort: brug af programmet TRANS13 til at transformere mellem forskellige kortprojektioner.

“Orienteringsløb” i Fælledparken: genfind opgivne punkter.

Gennemgang af relevante eksamensopgaver

MV

Uge 18. Mandag 27. april: Geodætiske net, referencesystemer.

Torge pp. 18–44, 308–330

Øvelse 2: Beregning af afstande og retninger. Anvendelse af programpakken GMT: tegning af kort over Danmark med overlejring af astronomiske observationer

MV

Uge 18. Torsdag 30. april: (Formiddag) Jordens tyngdefelt, kuglefunktioner.

Torge pp. 45–76

Noter kap. 2

Øvelse 3: Beregning af potential og tyngdegradient ud fra kuglefunktionsudvikling med ganske få led

Eftermiddag. Geoiden og normal-tyngdefeltet

Torge pp. 76–83, 102–118

Øvelse 4: Beregning af geoide og tyngdeanomalier ud fra kuglefunktionsudvikling. Tegning af geoidekort over Danmark

CCT

Uge 19. Mandag 04. maj: Astronomiske målinger, tyngdemålinger

Torge pp. 159–195

Øvelse 5: Tyngdemåling i marken (2 hold)

CCT+MV

Uge 19. Torsdag 07. maj: Tyngdefeltsmodellering

CCT

Tidejord og egensvingninger

Torge pp. 83–90

S. Abbas Khan

Øvelse 6: Beregning af tyngdeanomalier; udtræk af tyngdedata fra database

CCT

Uge 20. Mandag 11. maj: Vinkel-, afstands- og højdemåling: triangulation, elektromagnetisk afstandsmåling (EDM) og nivellement.
Torge pp. 119–130, 196–213
Indledende geostatistiske begreber: autokovarians og variogram.
MV

Uge 20. Torsdag 14. maj: Geodæsi og rumforskning på DTU—et besøg hos DTU-space
Øvelse 7: Måling med totalstation i marken
MV/LSS

Uge 21. Mandag 18 maj: Satellitobservationer, satellitbaner
Torge pp. 130–142.
Øvelse 8: Beregning af Keplerske baneelementer
CCT

Uge 21. Torsdag d. 21 maj. Kr. Himmelfart.

Uge 22. Mandag 25. maj: Kort i praksis—et besøg hos Kort og Matrikelstyrelsen (KMS), Rentemestervej 8, 2400 København NV. Besøget varer fra 13:00–16:00.
MV/TK

Uge 22. Torsdag 28. maj:
GPS: det globale positioneringssystem Torge pp. 142–151
CCT
Øvelse 9: Stedbestemmelse med GPS—dataindsamling
Øvelse 10: Stedbestemmelse med GPS—databehandling
CCT/MV

Uge 23. Mandag 01 Juni: 1. Pinsedag.

Uge 23. Torsdag 4. juni:
Evalueringsmetoder, 3D-positionering, højdesystemer, datum.
Torge pp. 226–256
Øvelse 13: Datum og datumskift
MV
Højde- og tyngdemåling fra satellit: alimetri og gradiometri
Torge pp. 154–159
Ole B. Andersen / CCT
Øvelse 12: Bearbejdning af højdemålinger fra satellit; tegning af kort over havets topografi.
CCT

Uge 24. Mandagsskema: Mandag 8. juni:
Geostatistik 1: grundlæggende begreber, test, statistisk beskrivelse af tyngdefet, tyngdeprediktion
Torge pp. 214–226 og 303–307 Noter kap. 3
Øvelse 11: Tyngdeprediktion; tegning af tyngdekort
MV/CCT

Uge 24. Torsdagsskema: Tirsdag 9. juni eller Torsdag 11. juni:
Geostatistik 2:

Orthogonaltransformationer
NYT notesæt
Geostatistik 3
NYT notesæt
MV.
Gennemgang af gamle eksamensopgaver.
CCT